PRACOVNÝ MATERIÁL

1. ÚVAHA – útvar výkladového slohového postupu. Autor vyjadruje svoj náhľad na vec, problém, jav, pričom uplatňuje vlastné životné skúsenosti alebo vedomosti, ktoré získal štúdiom. **Subjektívnosť** úvahy neznamená, že názory autora môžu byť nelogické alebo nevedecké. **Kompozícia** úvahy je trojčlenná – úvod, jadro, záver. Nebáť sa jadro bohato členiť na odseky – odseky vytvárať podľa myšlienkových častí. Využívať výrazové prostriedky všetkých štýlov – vyšší, stredný, nižší, sugestívne výrazové prostriedky: 1. osobu singuláru (ja si myslím, domnievam sa, môj názor je..), otázka, môže alebo nemusí po nej nasledovať odpoveď, zvolanie, neukončená veta, ďalej expresívne slová, frazeologizmy, hyperboly, metafory, opakovania, prívlastky, niekedy hodnotiace výrazy (<u>dobrý</u> úmysel), citáty; radšej používať kratšie vety, opakovanie krátkych viet, nie komplikované súvetia a polovetné konštrukcie. Niekedy autor môže zmeniť osobné zámeno JA na MY – na zovšeobecnenie, na apel na čitateľa. Nebáť sa **aktualizovať** – písať prácu z pohľadu človeka 21. storočia.

POZOR NA FRÁZOVITOSŤ!!!!!!!!

- **2. UMELECKÉ ROZPRÁVANIE** bolo náplňou posledných hodín slovenského jazyka, preto je nutné prelistovať si zošity zo slovenského jazyka.
- **3. VÝKLAD** útvar výkladového slohového postupu, jeho cieľom je vysvetliť, ozrejmiť, objasniť **OBJEKTÍVNE** neznámy jav, je určený všeobecnému adresátovi, neprihovárame sa jednotlivcovi. Pisateľ využíva overené fakty, neprezentuje svoje osobné stanovisko. Kompozícia výkladu je trojčlenná úvod /známe fakty/, jadro (samotné vysvetlenie), záver (zhrnutie poznaného). V práci je nutné využiť postupy logického myslenia, napr. indukcia, dedukcia, analýza, atď. bez nich nie je možné čosi objasniť; využívať výrazové prostriedky typické najmä pre odborný štýl odborné termíny, neutrálne slová, ďalej pojmové slová, internacionalizmy, viac mien a menej slovies; veta je dlhá, často sa vyskytujú zložené súvetia, trpné tvary (konštatuje sa, je zameraná).

POZOR NA ZROZUMITEĽNOSŤ, ABY SME VYSTETLILI TO, ČO CHCEME VYSVETLIŤ.

4. CHARAKTERISTIKA OSOBY – útvar výkladového slohového postupu, zachytáva okrem vonkajších znakov (výzor, chôdza, oblečenie) aj povahové vlastnosti (vnútorná charakteristika). Kompozícia charakteristiky je trojčlenná – úvod, jadro, záver. Zamerať sa na **enumeráciu** (výpočet) vlastností osoby z viacerých uhlov pohľadu – **komplexnosť**. Treba využívať kombináciu priamej a nepriamej charakteristiky. Zo slovných druhov používať podstatné mená, prídavné mena, príslovky, slovesá. Využívať výrazové prostriedky všetkých štýlov - vyšší, stredný, nižší.

POZOR NA OPAKOVANIE PRI MENOVANÍ VLASTNOSTÍ, RADŠEJ SIAHAŤ PO SYNONYMÁCH.

5. UMELECKÝ OPIS – útvar opisného slohového postupu, hovoríme mu aj citovo zafarbený opis, náladový opis, lyrický opis. Prevláda **subjektívnosť** pohľadu. Funkciou je zachytiť vlastnosti opisovaného javu, pričom poradie môže byť ľubovoľné. Treba využiť pestré výrazové prostriedky lyriky – metaforu, personifikáciu, epitetá, prirovnania atď., s cieľom emocionálne zapôsobiť. Kompozícia útvaru je trojčlenná – úvod, jadro, záver. (Choč sa túli; slniečko zaránky si musí dobre pretrieť oči; slniečko sa vygúľa spoza mohutných chrbtov; slnko nakukne do okien... príklady na vyjadrovanie v umeleckom opise).

- **6. BELETRIZOVANÝ ŽIVOTOPIS** útvar opisného slohového postupu a umeleckého štýlu, jeho funkciou je opísať životnú cestu človeka. Musí obsahovať **faktografickosť** aspoň 5 životných faktov a **príbehovosť**. Môže pracovať s fikciou, fantáziou, využíva **umelecké prostriedky** prirovnania, epitetá, metafory, personifikácie, opakovacie figúry atď. Kompozícia útvaru je trojčlenná úvod, jadro, záver.
- **7. DISKUSNÝ PRÍSPEVOK** náučný útvar rečníckeho štýlu, Kompozícia je nasledovná:

1. oslovenie - s výkričníkom, oslovenie môžeme v texte niekoľkokrát zopakovať, uprostred vety je oddelené čiarkami, 2. nadviazanie - nadväzuje sa na to, čo zaznelo - chcem sa vyjadriť k slovám, nedá mi, aby som nedoplnil ..., nemôžem nechať bez povšimnutia slová..., 3. vyjadrenie svojho názoru - má veľa spoločného s výkladom - diskutujúci argumentuje, vyjadruje názor - používa slová - myslím si, podľa mojej mienky, domnievam sa; plurál použije len vtedy, ak hovorí za skupinu, ktorá ho tým poverí, 4. poďakovanie za slovo - / musí tam byť, lebo nám niekto udelil slovo a pozval nás za rečnícky pult.

Diskusný príspevok vyjadruje názor jednotlivca na niečo, čo zaznelo v referáte alebo v prednáške – **subjektívnosť**, no zároveň si treba pomôcť argumentmi, tvrdeniami – **objektívnosť**.

Použiť 1. osobu singuláru alebo 1. os. plurálu, výrazové prostriedky odborného štýlu – termíny, presviedčacie prvky, rečnícke otázky.

8. SLÁVNOSTNÝ PREJAV – hovoríme mu aj príležitostný prejav – je to útvar rečníckeho štýlu, ktorý sa používa pri nejakej slávnostnej príležitosti. Zvykneme hovoriť, že je to hovorená úvaha. Sugestívnosť dosahujeme používaním jazykových prostriedkov umeleckého štýlu – metafory, hyperboly, opakovania, expresívnych slov, prirovnania, rečníckych otázok, zvolania, citátov, výrokov atď. Kompozícia je nasledovná: <u>ÚVOD</u> - 1. oslovenie, 2. objasnenie - definujeme udalosť, na ktorej sa zúčastňujeme – stretli sme sa dnes..., <u>JADRO</u> – 3. posudzujeme udalosť, analyzujeme, porovnávame, dokladujeme citátom, 4. autor vyslovuje predpoklad, presvedčenie, hypotézu – som presvedčený, že..., <u>ZÁVER</u> – 5. zhrnutie, vyjadrenie úcty, poďakovanie atď.

VŠEOBECNÉ POKYNY:

- dôsledne dodržiavať žánrovú formu a tému;
- písať úhľadne, čitateľne, dôsledne dodržiavať písanie malých a veľkých písmen, nepoužívať tlačené písmená, písať primerane veľké písmená;
- dbať na gramatickú správnosť, pri akýchkoľvek pochybnostiach overiť pravopis v PSP, SSS alebo KSSJ – slovníky budú k dispozícii;
- dodržiavať vonkajší a vnútorný okraj;
- písať výlučne perom s modrou alebo čiernou náplňou;
- nepoužívať ceruzy, zošity, učebnice, mobily, smart hodinky alebo iné nepovolené pomôcky;

DOBRE ZVÁŽTE VÝBER TÉMY, PRACUJTE POKOJNE, S ROZVAHOU, PRETOŽE ČAS NA NAPÍSANIE PRÁCE JE 150 MINÚT.